

2. Struktura obyvatel podle způsobu bydlení v období 1991 - 2011

V základním členění obyvatel podle způsobu bydlení tvoří majoritní skupinu osoby bydlící v bytech. V delším časovém horizontu se měnily podíly osob v zařízeních příp. podíly osob bydlících nouzově, přičemž některé změny nejsou důsledkem objektivních procesů změn způsobu bydlení, ale byly vyvolány do určité míry změnou metodiky nebo způsobu získání informací.

Tab. č. 1 Vývoj počtu obyvatel podle způsobu bydlení v letech 1991 - 2011¹⁾

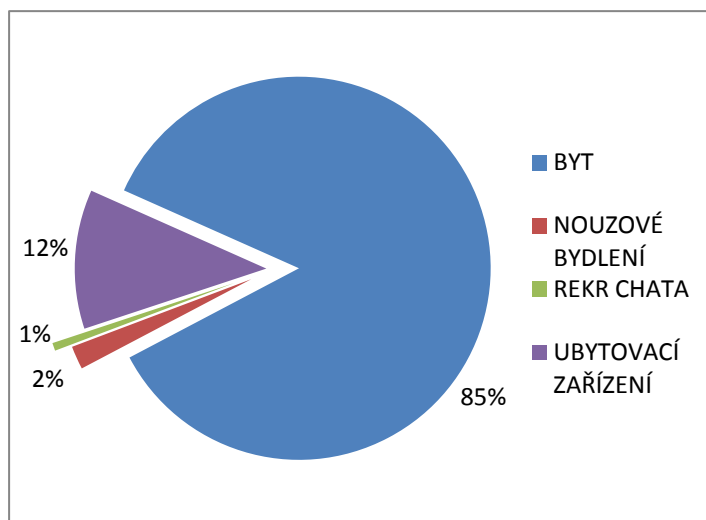
	Obyvatelstvo celkem			Index v %		
	1991	2001	2011	2001/1991	2011/2001	2011/1991
Bydlící osoby v domech celkem	10 297 322	10 214 087	10 370 107	99,2	101,5	100,7
v bytech ²⁾	10 238 057	10 101 302	10 144 961	98,7	100,4	99,1
v zařízeních	54 872	71 181	192 738	129,7	270,8	351,3
ostatní	4 393	41 604	32 408	947,1	77,9	737,7
Bydlící osoby mimo bytový fond	8 046	15 973	54 957	198,5	344,1	683,0
v tom:						
v mobilním obydlí	41	222	925	541,5	416,7	2256,1
v nouzovém obydlí	4 723	3 232	16 834	68,4	520,9	356,4
v rekreační chatě, chalupě	3 282	12 519	35 480	381,4	283,4	1081,0
v zařízeních	.	.	1 718	x	x	x
Bezdomovci	.	.	11 496	x	x	x

¹⁾ v letech 1991 a 2001 trvale bydlící osoby, v roce 2011 obvykle bydlící osoby

²⁾ v roce 1991 v obyvatelstvu v bytech zahrnuti i osoby dočasně přítomné z důvodu zaměstnání, studia nebo učení

V období mezi sčítáními 2001 a 2011 v absolutním vyjádření mírně vzrostl počet osob v bytech. Ve stejném období se významně zvýšil počet osob v zařízeních a ještě dynamičtější byl vývoj počtu osob mimo bytový fond.

Graf č. 1 Osoby doplněné z administrativního zdroje podle způsobu bydlení k 26. 3. 2011

V případě bydlení osob mimo byty ale růst neodráží zcela reálný vývoj; výsledky jsou ovlivněny osobami, které nebyly sečteny pomocí sčítacích formulářů, ale byly doplněny z administrativního zdroje. Celkem bylo do sčítání zařazeno tímto způsobem 354,3 tisíc osob, u kterých byl způsob bydlení odvozen podle adresy jejich trvalého pobytu, (která se stala i adresou obvyklého pobytu) a podle druhu domu.

Zhruba 85 % osob doplněných z registru bylo na dané adrese zařazeno do bytů. Pro necelá 2 % (7 tis. osob) se nepodařilo na adrese najít odpovídající bydlení a zůstaly jako nouzově bydlící. Do zařízení bylo

zařazeno téměř 12 % doplněných osob (41,6 tis. osob). Vztaheno k celkovému počtu osob v zařízeních to znamená, že více než pětina osob v tomto způsobu bydlení byla doplněna z registru a nebyla tedy fyzicky v daných objektech sečtena.

Nejpočetnější skupinu obyvatel tvoří dlouhodobě osoby bydlící v bytě. Jejich podíl na počtu obyvatel sice klesal, ale pouze v desetínách procentního bodu. V absolutním vyjádření počty osob v bytech v delším časovém období kolísaly; mezi sčítáními 1991 - 2001 počty osob v bytech klesly a v období 2001 - 2011 opět vzrostly. Změna mezi sčítáními 2001 a 2011 byla do určité míry ovlivněna i změnou konceptu bydlícího obyvatelstva z trvale bydlícího (2001) na obvykle bydlící (2011). Míru změny nelze ale v případě bytů přesně kvantifikovat, protože informace o obydlenosti bytu byla k dispozici jen podle obvykle bydlících osob. Určitou orientaci mohou poskytnout údaje o shodě adresy místa obvyklého pobytu a místa trvalého pobytu osoby. Z celkového počtu osob v bytech 89,7 % mělo shodu v obou adresách, 0,3 % osob mělo pouze obvyklý pobyt a desetina měla rozdílné obvyklé a trvalé bydliště.

Charakteristiky osob bydlících v bytě se – vzhledem k absolutním počtům – takřka rovnají charakteristikám populace celkem. Charakteristiky osob v zařízeních vykazují specifické rysy ovlivněné výrazně typem zařízení, proto skupina osob bydlících v zařízení je velmi různorodá zejména z hlediska věku, pohlaví a ekonomické aktivity. Ani osoby bydlící nouzově netvoří kompaktní celek - charakteristiky osob bydlících v rekreačních chatách jsou zcela jiné než osob bydlících v nouzových objektech nebo osob mimo byty v domech. Vzhledem k nesouměřitelnosti souborů jednotlivých způsobů bydlení v absolutním vyjádření a také s ohledem na jejich vnitřní různorodou skladbu, nemá praktický význam jejich vzájemné porovnávání. Souhrnné absolutní údaje podle jednotlivých způsobů bydlení jsou proto pouze součástí tabulkové přílohy (viz tabulky č. 1 – 7).

Způsob bydlení měl při sčítání 2011 vazbu výlučně na adresu obvyklého bydliště. Podle místa obvyklého pobytu byly osoby zařazeny do domácnosti, bytu nebo jiného způsobu bydlení. K dispozici mělo ale sčítání 2011 i adresu trvalého pobytu resp. dlouhodobého pobytu cizince (dále jen „trvalý pobyt“), která se přímo prostřednictvím sčítacího formuláře nezjišťovala, ale byla přebírána z administrativního zdroje – z Informačního systému evidence obyvatel. Oba typy adres umožnily vyhodnotit míru shody resp. rozdíly mezi obvyklým a trvalým pobytem a umožnily i identifikovat případy osob s adresou trvalého bydliště na ohlašovně pobytu.

Počet obvykle bydlících osob činil k datu sčítání 10 436 560 osob, z nich 99,5 % mělo na území republiky i trvalý pobyt. Zcela shodnou adresu obvyklého i trvalého pobytu mělo 9 244 466 osob, tj. 88,6 % obvykle bydlících obyvatel.

Existence adresy obvyklého nebo trvalého bydliště se transformovala při zpracování také do údajů o typu pobytu, kde bylo rozlišeno, zda má osoba pouze obvyklý nebo obvyklý i trvalý pobyt na území republiky. Osob pouze s obvyklým pobytem bylo 50 444, přitom 48 666 z nich byli cizinci.

Tab. č. 2 Obyvatelstvo obvykle bydlící podle typu pobytu a způsobu bydlení k 26. 3. 2011

Způsob bydlení	Obvykle bydlící obyvatelstvo celkem	Typ pobytu		Struktura podle pobytu v %	
		jen obvyklý	obvyklý i trvalý	jen obvyklý	obvyklý i trvalý
Obyvatelstvo celkem	10 436 560	50 444	10 386 116	0,5	99,5
v tom způsob bydlení:					
byt	10 144 961	30 444	10 114 517	0,3	99,7
mobilní obydlí	925	113	812	12,2	87, 8
nouzové obydlí	49 242	3 403	45 839	6,9	93,1
rekreační chata	35 480	94	35 386	0,3	99,7
ubytovací zařízení-rodiny	8 407	141	8 266	1,7	98,3
ubytovací zařízení-jednotlivci	186 049	16 051	169 998	8,6	91,4
bezdomovci	11 496	198	11 298	1,7	98,3

Adresa trvalého pobytu byla doplněna u 10 490 609 osob. Z nich více než 2 % měla adresu trvalého bydliště na ohlašovně pobytu. Adresa trvalého pobytu byla jedním ze vstupů do algoritmu odvození místa obvyklého pobytu. Přestože algoritmus neumožňoval adresu trvalého pobytu na ohlašovně transformovat na adresu obvyklého pobytu (zejména proto, že je logické, že na ohlašovně nikdo obvykle bydlet nemůže), některé kombinace vstupů adresu ohlašovny jako adresu obvyklého pobytu nevyloučily. Především to byly případy, kdy osoba sečtená prostřednictvím formuláře mimo své trvalé bydliště adresu ohlašovny uvedla jako své faktické bydliště v rozhodný okamžik. V definitivních výsledcích podle obvyklého pobytu bylo tedy necelých 19 tisíc osob (0,2 %) z počtu obyvatel s obvyklým pobytem, kterým adresa ohlašovny zůstala jako obvyklé bydliště. Vzhledem k tomu, že jde o administrativní resp. provozní budovu, jsou tyto osoby zařazeny do bydlení mimo byty a zařízení.

Institut trvalého pobytu na adrese sídla ohlašovny měl v době vzniku příslušného zákona řešit výjimečné případy. Časem ale převládly případy zrušených trvalých pobytů ve správním řízení obcí, a to nejen z oprávněných důvodů (např. proto, že objekt byl zbourán), ale zejména na základě řízení o zrušení trvalého pobytu na návrh oprávněné osoby. Řada případů s trvalým pobytem na ohlašovně měla a má i spekulativní charakter (vyhýbání se exekucím).

Tab. č. 3 Počty obvykle bydlících obyvatel krajů k 26. 3. 2011

Kraje	Počet obyvatel s obvyklým pobytem	z nich s adresou trvalého pobytu na ohlašovně	
		abs.	%
Česká republika	10 436 560	18 733	0,18
Hl.m. Praha	1 268 796	1355	0,11
Středočeský kraj	1 289 211	2668	0,21
Jihočeský kraj	628 336	1593	0,25
Plzeňský kraj	570 401	1027	0,18
Karlovarský kraj	295 595	708	0,24
Ústecký kraj	808 961	1384	0,17
Liberecký kraj	432 439	802	0,19
Královéhradecký kraj	547 916	1026	0,19
Pardubický kraj	511 627	1023	0,20
Kraj Vysočina	505 565	1364	0,27
Jihomoravský kraj	1 163 508	2023	0,17
Olomoucký kraj	628 427	1218	0,19
Zlínský kraj	579 944	772	0,13
Moravskoslezský kraj	1 205 834	1770	0,15

Bydlení v zařízeních podle metodiky sčítání znamenalo způsob bydlení, nikoliv nutně odpovídající druh domu. Osoby v zařízeních mohly tedy být např. i v bytových domech, pokud v domě bylo zařízení spolu

s byty. Druh domu se určoval podle převažujícího využívání domu. Jestliže tedy převažovaly byty, byl dům označen jako bytový bez ohledu na to, že např. jedno patro domu sloužilo jako ubytovna.

Tab. č. 4 Osoby podle způsobu bydlení a druhu domu v letech 2001 a 2011

Druh domu	2001 Trvale bydlící osoby			2011 Obvykle bydlící osoby			2011 Bezdomovci
	v bytech	v zařízeních	jinde	v bytech	v zařízeních	jinde	
Domy celkem	10 101 302	71 181	41 604	10 144 961	192 738	32 408	x
obytné domy	10 012 829	1 501	35 476	10 033 086	37 607	4 831	x
ubytovny a svobodárny	2 075	8 684	647	4 585	28 143	2 077	x
studentské koleje	307	2 836	130	455	11 446	154	x
zařízení pro děti a mládež	1 768	2 143	124	1 284	3 992	287	x
zařízení pro seniory	2 678	32 688	41	12 907	35 010	297	x
ústavy sociál. péče pro postižené	150	12 693	15	670	15 015	274	x
kláštery a konventy	1 787	1 549	42	690	723	69	x
nemocnice, léčebná zařízení, lázeňské ústavy	856	1 299	83	418	7 612	255	x
zařízení pro krátkodobé ubyt.	4 466	5 409	1 005	5 478	10 756	1 799	x
věznice, vazební věznice	.	.	.	47	14 455	16	x
provozní budovy s byty	74 292	2 034	3 996	82 498	4 765	3 935	x
jiné budovy	94	345	45	2 843	23 214	18 414	x
Bydlící osoby v objektech mimo bytový fond	x	x	15 973	x	1 718	53 239	x
v tom:							
rekreační chata, chalupa	x	x	12 519	x	x	35 480	x
nouzové obydlí, přístřeší	x	x	3 232	x	x	16 834	x
mobilní (pohyblivé) obydlí	x	x	222	x	x	925	x
v zařízeních	x	x	.	x	1 718	x	x
Bezdomovci	x	x	.	x	x	x	11 496